

BİLİŞİM HUKUKU KOMİSYONU BÜLTENİ

BU SAYIDA

- 1 | ABD'DEKİ YENİ "DELETE YASASI" VE TÜRKİYE'DEKİ UNUTULMA HAKKI İLE İLGİSİ
Av. Oğuzhan SEYMEN
- 5 | KRIPTO PARA BORŞASI COİNBAŞE, AB GENEL MAHKEMESİ'NDE VERDİĞİ "KÖTÜ NİYETLİ MARKA TESCİLİ" MÜCADELESİNİ KAZANDI
Stj. Av. İrem NALBANT
- 7 | KRIPTO VARLIKLARIN VAATLERİNİ YERİNE GETİREMEMESİNİN PİYASALAR VE KİŞİLER ÜZERİNDEKİ SONUÇLARI
Av. Edanur AKINCI
- 10 | SİBER ISRARLI TAKİP SUÇU (CYBERSTALKING)
Av. Hilal KARAKAŞ EKER
- 13 | YAPAY ZEKANIN CEZAI SORUMLULUĞU
Stj. Av. Elif Şuara GÜNGÖR

BÜLTENİMİZDE

Teknoloji, bizlerin takip edemeyeceği hızda gelişmekte ve hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Her gün gelişen teknolojiye ayak uydurmak biz hukukçular için zorunlu hale gelmiştir. Yapay zeka, blockchain, fintech, NFT, fikri ve sınai mülkiyet, internet, e-ticaret, kişisel verilerin korunması gibi kavramların insan hakları, ceza hukuku, sözleşmeler hukuku gibi hukukun temel alanlarında incelemek ve bunlar hakkında bilgi sahibi olmak biz hukukçuların bakış açısını geleceğe yönlendirecektir.

Aynı zamanda bu kazanımlar ile hukukçular, bilişim dünyasında yoğun zaman geçiren milyarlarca insanın işlem güvenliğini sağlamak ve dijital anlamda da geleceğe temiz bir dünya bırakmak görevi de üstlenmektedir .

Bu düşünceler ile bizler de bilişim ve hukukun kesiştiği alanlardaki gelişmeleri takip ederek siz değerli okuyucularımıza aktarabilmek, yeni çıkan yasal düzenlemeleri sizlerle buluşturabilmek adına Bursa Barosu Bilişim Hukuku Komisyonu olarak sizlere her ay bülten hazırlıyoruz.

Bilişim hukuku alanında meslektaşlarımızın sizler için hazırladığı makaleleri, haberleri, dizi, film ve kitap önerilerini ve daha birçok içeriği her ay bültenimizden takip edebilirsiniz.

Bültenimizin siz okuyucularımız için bilgi verici olmasını ve okurken keyifli zaman geçirmenizi temenni ediyoruz.

Saygılarımızla.

ABD'DEKİ YENİ "DELETE YASASI" VE TÜRKİYE'DEKİ UNUTULMA HAKKI İLE İLGİSİ

AV. OĞUZHAN SEYMEN

Okumakta olduğunuz bu yazıda, ABD 'de teklif edilen Delete Yasası isimli yasa tasarısının etkin veri korumada ne gibi yenilikler getirdiği ve veri silinmesinin Türk Hukukundaki Unutulma Hakkı ile olan ilişkisi üzerinde durulacaktır.

1- Delete Yasası' nın Ne Olduğu: Veri Sahiplerine Ne Gibi Hizmetler Sunacağı:

İlgili yasa tasarısı, dünya veri koruma gündeminin ilk sırasında yer almaktadır.

ABD Senatörleri, ilgili yasanın Amerikalı veri sahiplerine "kişisel verilerinin veri simsarları tarafından takip edilmemesi, toplanmaması, satın alınmaması veya satılmamasını sağlamak adına bir çözüm sunduğunu" belirtmişlerdir.

Delete Yasası'nda en öne çıkan yenilik, "kişilerin, verilerini ortadan kaldıracabilmeleri ve kapsamlı izlenme ve değişimi sınırlandırabilmeleridir."

Daha da somutlaştırmak gerekirse bu yasa sayesinde, "bireylerin; bütün veri sorumlularından ve verilerini ticari kullanım amaçlı

toplayan tüzel kişilerden, kendilerine ait telefon numarası, web geçmişi, sosyal güvenlik bilgileri gibi tüm bu kişisel verileri silmelerini ve gelecekte toplamamalarını talep edebilmeleridir."

2- Verilerin Korunmasında İlgili Yasanın Neleri Değişebileceği:

İlgili yasa yürürlüğe girdiği takdirde, "veri sorumlularından yetkilerini aşan veri komisyoncuları, birçok veri sahibinden eskisi gibi daha fazla şahsi bilgi satın alıp toplayamayacak ve rıza olmadan yeniden başkalarına satamayacak, dolayısıyla bu yasa tasarısı ile artık verilerin kontrolü tamamen veri sahiplerine iade edilebilecektir."

3- ABD Federal Ticaret Komisyonunun Bu Yasada Nasıl Bir Rolünün Olacağı:

Federal Ticaret Komisyonu (FTC), Veri sahiplerinden Tek seferlik veri silme talebi alabileceği bir çevrimiçi gösterge panosu oluşturacaktır. Bu gösterge panosu ile kişilerin her bir veri aracısından verilerinin kaldırılmasını talep etme sistemi oluşturulabilecektir.

İlgili yasa yürürlüğe girerse özellikle vergi mükellefleri, toplanmasını istemedikleri ancak yine de toplanmış olan verilerinin mahremiyetini, bir "izleme sistemi" ile sağlayabileceklerdir.

4] Türk Hukukundaki Tedbirler:

4.1] Yargıtay Başkanlığı Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nca; verilerin muhafaza edildiği sistemleri, sunucuları ve veri tabanlarını, veri güvenliği tehditlerine(siber saldırı, hash vb.) karşı güvenliği temin etmek ve korumak için gerekli yazılım ve sistemlerin kurulmakta olduğu,

Ayrıca kullanılmayan hesapların tespit edilmekte olduğu, belli bir süre boyunca hiç kullanılmamış olan hesapların raporlanıp pasif duruma getirildiği veya silindiği belirtilmiştir.

4.2] 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda "imha"; "kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesini" ifade eder.

Yine Kurum tarafından "ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması halinde" veya "kişisel veriler belirlenen saklama sürelerinin sonunda Kurumun re'sen vermiş olduğu karara, kişisel veri sahibinin talebine, periyodik imha sürelerine veya veri sahibi başvurusuna uygun olarak", belirlenen **imha yöntemleri (silme ve/veya yok etme ve/veya anonimleştirme)** ile "imha edilmekte olduğu" da ifade edilmiştir.

Kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlamış olan veri sorumlusunun, **kişisel verileri silme, yok etme veya anonim hale getirme** yükümlülüğünün ortaya

çıktığı tarihi takip eden ilk periyodik imha işleminde, kişisel verileri sileceği, yok edeceği veya anonim hale getireceği;

Kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlama yükümlülüğü olmayan veri sorumlusunun da ilgili yükümlülüğünün ortaya çıktığı tarihi takip eden üç ay içinde, kişisel verileri **imha edeceği**; Kanunun 11.maddesinin 1.fıkrası ile 3.fıkrasında açıkça zikredilmiştir.

Bunların yanı sıra veri sahibi, Kanunun 13 üncü maddesine istinaden veri sorumlusuna başvurarak kendisine ait kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini talep ettiğinde; kişisel verileri işleme şartlarının tamamı ortadan kalkmışsa; veri sorumlusu talebe konu kişisel verileri siler, yok eder veya anonim hale getireceği; veri sorumlusunun da ilgili kişinin talebini en geç otuz gün içinde sonuçlandıracağı ve ilgili kişiye bilgi vereceği 30224 sayılı 28.10.2017 tarihli **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi** Hakkında Yönetmeliğin 12.maddesinde düzenlenmiştir.

5- Veri Silinmesinin Unutulma Hakkı İle İlişkisi:

Veri silinmesinin unutulma hakkı ile olan ilişkisi; Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 17.02.2021 tarihli

2020/2249 E. , 2021/1700 K. ilamında şöyle izah edilmiştir:

"...Unutulma hakkının; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini

istemediği **kişisel verilerin silinmesini** ve yayılmasının önlemesini isteme hakkı olarak ifade edilebileceği..."

"...T.C. Anayasası'nın "Devletin temel amaç ve ödevleri" başlığı altında düzenlenen 5. maddesinde "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" ifadesi ile devlete pozitif bir yükümlülük yüklenmiş olduğu,

Bu yükümlülük bağlamında Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin manevi bütünlüğü kapsamında değerlendirilen şeref ve itibarının korunması hakkı ve Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına

alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile düşünüldüğünde, devletin bireye **geçmişte yaşadıklarının başkaları tarafından öğrenilmesi engellenerek "yeni bir sayfa açma" olanağı** verme hususunda bir sorumluluğunun olduğu..."

"...Özellikle kişisel verilerin korunması hakkı

kapsamında **kişisel verilerin silinmesini talep edebilme hakkının**, kişilerin geçmişlerinde yaşadıkları olumsuzlukların unutulmasına imkân tanımayı kapsadığı, dolayısıyla Anayasa'da açıkça

düzenlenmeyen unutulma hakkının, internet vasıtasıyla ulaşılması kolay olan ve dijital hafızada bulunan haberlere erişiminin engellenmesi için Anayasa'nın 5., 17. ve 20. maddelerinin doğal bir sonucu olarak karşımıza çıktığı..."

"...Herkesin, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, bu hakkın; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya **silinmesini talep etme** ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi **de kapsayacağı...**" Anayasanın "Özel hayatın gizliliği ve korunmasına ilişkin" 20. Maddesinin 3.fıkrasının 2.cümlesinde belirtildiği..."

"...Kişinin şeref ve itibarına yönelik müdahaleleri unutulma hakkı gereğince engellemek için arşivde arama yapmaya imkân tanıyan haber ile kişi arasında ilişki kuran **kişisel verilerin silinmesi,**

haber anonim hâle getirilmesi, haber içeriğinin bir kısmına erişimin engellenmesi gibi birçok yöntemin benimsenebileceği, bu nedenlerle de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden, İstanbul Anadolu 7. Sulh Ceza Hâkimliğinin 13/12/2019 tarihli ve 2019/8422 değişik iş sayılı kararının, ... BOZULMASINA, ...; itiraz merci tarafından başvuranın dilekçesinde belirttiği URL adreslerinin halen yayında olup olmadığı hususunda bir araştırma

yapılarak erişimin engellenmesine karar verilmesi hususunda gereğinin mahallinde yerine getirilmesine karar verildiği..." **belirtilmiştir.**

karşı tedbir alabilmek adına farkındalık oluşturmaya katkı sağlar.

6- Yazımızda Amerika Birleşik Devletlerindeki yeni Delete Yasasının veri korumada ne gibi yenilikler getirebileceği ve Türkiye'de veri silmeye ilişkin ne gibi önleyici tedbirler alınabileceği unutulma hakkı kapsamında ifade edilmiştir. Temenni edilir ki bu yazı, kişisel verilerin farkında olunmadan veri toplayıcılarına paylaşılması sonucu gerçekleşebilecek suçlara

KRİPTO PARA BORSASI COINBASE, AB GENEL MAHKEMESİ'NDE VERDİĞİ “KÖTÜ NİYETLİ MARKA TESCİLİ” MÜCADELESİNİ KAZANDI

STJ. AV. İREM NALBANT

Bu yazı, IPKat platformu yazarlarından Nedim Malovic'e ait bir haber yazısı olup İngilizce'den çevrilmiştir.

Son bir kararında Genel Mahkeme, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli (C-529/07) EU:C:2009:361 davasındaki mantığını doğrulayarak başvuruyu kötü niyetle yapan bir başvuru; AB ticaret markasının başvuru anında davaya özgü olan olan tüm bağlantılı etkenlerin dikkate alınması gerektiğini belirtti. Karar, kötü niyetle ilgili yapılagelen geniş yorumlara ve açıklamalara katkıda bulunacak ve bu konuya netlik kazandıracak nitelikte.

Arka Plan

Eğer kripto paralarla ilgileniyorsanız, muhtemelen 2012 yılında ABD'de kurulan kripto para borsası "Coinbase" ile tanışmışsınızdır. Coinbase, kullanıcılara Bitcoin ve Ethereum dahil olmak üzere çeşitli kripto paraları satın almak, satmak ve depolamak için olanak sağlıyor.

2019 yılında Coinbase, Japon kripto para borsası bitFlyer Inc. tarafından sahip olunan "coinbase" adlı daha önceki markanın geçersizliğinin ilanı için bir başvuru yapmıştı. Coinbase,

önceki markanın, 2017/1001 sayılı Yönetmelik (EUTMR) m. 59/1-b uyarınca kötü niyetle yapıldığını iddia etmişti. Coinbase, "coinbase" markasının ABD ve AB'de eskiden beri ve yaygın şekilde kullanıldığından bitFlyer'ın haberdar olduğunu veya haberdar olması gerektiğini savundu.

EUIPO, kamuoyunda karışıklık yaratma olasılığına neden olan aynı veya benzer mallar ve hizmetler temelinde tartışmalı markayı geçersiz ilan etti. Coinbase Inc, farklı mallar ve hizmetlerle ilgili kötü niyet iddiasını reddetti, çünkü Coinbase Inc, tartışmalı ticari markaya dava açtığı dönemde bitFlyer'ın dürüst olmayan bir şekilde hareket ettiğini kanıtlayan yeterli delil sunmamıştı.

Karar EUIPO Dördüncü İtiraz Kurulu'na (Kurul) temyiz edildi ve Kurul temyizi reddetti. Özellikle, Kurul, temyizin kapsamının dava zamanında kötü niyetle hareket edilip edilmediği sorusu ile sınırlı

olduğunu değerlendirdi. Kurul bu nedenle temyiz edilen dava konusunun, kötü niyetli şekilde bir rakip tarafından meşru ticari marka kullanımını engellemek amacıyla seçildiğine dair bir işaret olmadığı sonucuna vardı.

Daha sonra Coinbase Inc, Genel Mahkeme'ye başvurdu.

Genel Mahkeme'nin kararı

Genel Mahkeme, Lindt davasına atıfta bulunarak, kötü niyetin çok faktörlü bir değerlendirme gerektirdiğini doğruladı. Değerlendirme, tartışmalı işaretin kökeni, oluşturulduğu tarihten itibaren kullanımı, ticari marka tescilinin dava edilmesinin arkasındaki ticari mantık ve davaya yol açan olayların kronolojisi gibi faktörleri içermekte.

Genel Mahkeme'ye göre, Kurul'un kötü niyet değerlendirmesi yalnızca farklı mal ve hizmetler ile ilgilendiğı için Kurul'un kararı, tartışmalı markayı dava zamanında etkileyen duruma özgü tüm bağlantılı faktörleri dikkate almadığı için hatalıdır. Benzer mallar ve hizmetler, tartışmalı markanın dava edildiğı tarihteki ürünler ve hizmetlerin bir parçasını oluşturduğu için, Kurul tarafından da dikkate alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak, Genel Mahkeme Kurul'un kararını iptal etti ve yeni bir

değerlendirme yapması için dosyayı EUIPO'ya iade etti.

Yorum

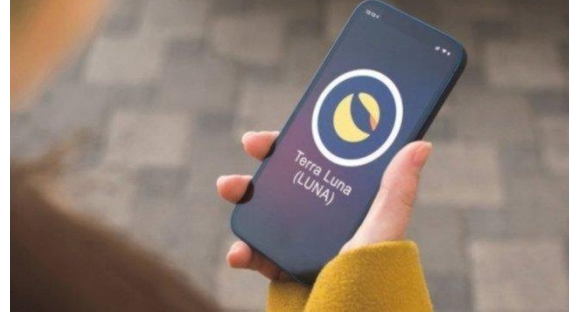
Bu karar, geçersizliğın mutlak nedenden olan kötü niyet kavramının giderek karmaşıklaşan bulmacasındaki bir başka parça oldu. Bir kez daha, kötü niyetin tespiti için olaya özgü birden çok faktörün dikkate alınmasını gerektiğı sonucuna varıldı. Bu "değişkenlik" nedeniyle, kötü niyetin önemi önümüzdeki yakın gelecekte muhtemelen artmaya devam edecek. Lamba cini açıkça şişeden çıkmış ve bir süredir orada!

KRİPTO VARLIKLARIN VAATLERİNİ YERİNE GETİREMESİNİN PİYASALAR VE KİŞİLER ÜZERİNDEKİ SONUÇLARI

AV.EDANUR AKINCI

Bir blok zinciri teknolojisi olan Terra Luna, Ocak 2018'de Daniel Shin ve Do Kwon tarafından kuruldu. Token ilk olarak Ağustos 2018'de özel bir satışla yatırımcıların erişimine açıldı. Luna vakfı tarafından finanse edilen coinler, 12 Mayıs 2022 tarihinde tarihi bir düşüş yaşayarak 26 bin 700 dolara gerilemiş; 1,5 yılın en düşük seviyesini de test ederken Bitcoin ve alt coinlerde de sert düşüşe neden olmuştu.

Hassas bir denge ile stabil kalan tokenler, dinamiklerinin bozulması sonucu piyasa dengelerini büyük oranda etkileme yetisine sahip. Nitekim, Luna Vakfı tarafından değeri 1 dolar olarak teminat gösterilen UST'nin sabitliği 9 Mayıs tarihinde bozuldu. Vakıf, UST'nin tekrardan 1 dolar seviyesine ulaşabilmesi için elindeki tüm Bitcoin'leri satmış ve bu durum lider coinin 26 bin dolar seviyelerine kadar düşmesini tetiklemişti. Öte yandan kripto para analizi şirketi Elliptic, Luna Vakfı'nın elinde tuttuğu Bitcoin'lerin izini sürdü. Yapılan araştırmada Luna Vakfı'nın 9 Mayıs tarihinde 52 bin 189 Bitcoin'i birkaç işlemle ABD merkezli kripto para borsası Gemini'de bulunan bir hesaba taşıdığı tespit edildi.

9 Mayıs günü yapılan Bitcoin transferinin ardından vakfın elinde kalan 28 bin 205 adet Bitcoin'in ise 10 Mayıs'ta tek işlemle Binance borsasına aktarıldığı belirtildi. Böylelikle vakıf elinde tuttuğu Bitcoin'leri 2 borsada satmaya başladı. Kısa süre içerisinde yoğun satış gören Bitcoin'in fiyatı 30 bin doların altına sarktı. Bu gelişme sonrası piyasada yatırımcıların panik satışına geçmesiyle birlikte lider coin 12 Mayıs'ta 26 bin 700 dolara inerek 29 Aralık 2020 yılından bu yana en düşük seviyesini gördü. Ancak tüm bunlara rağmen Luna Vakfı, UST'nin sabitliğinin bozulmasına engel olamadı. UST fiyatı 0.03720 dolara kadar geriledi. Nisan ayında 120 dolar seviyesine dayanan LUNA, UST'nin sabitliğinin bozulmasıyla aynı hafta içinde 0.00000112 dolara kadar düştü.

“Coin burn” olarak da tanımlanan Coin yakımı; bir kripto para biriminin belirli miktarını kasıtlı olarak dolaşımdan kaldırmak için, kullanılamayan bir cüzdana gönderildiğinde gerçekleşir.

Kimsenin erişemeyeceği bu adrese gönderilen kripto paralar, bir daha kullanılmamak üzere yok olur.

Terra, ilk günlerde UST kurtarma planı kapsamında muazzam miktarda basılan LUNA'nın arzının azaltılması için yukarıda açıkladığımız yakım politikasını savunuyordu. Yakım politikasının uygulanmasına yönelik ısrarlardan dolayı Do Kwon, "İcadımın hepinize yaşattığı acıdan dolayı çok üzgünüm" ifadelerini kullanarak, akım politikasının uygulanmasına yönelik ısrarlardan dolayı yakım adreslerini paylaştı.

Tüm kripto topluluğu Terra LUNA coin fiyaskosunun farkında olmakla birlikte, Terra coinin 100 dolar seviyelerinden 40 sente kadar gerilemesiyle birlikte ekosistem dibe vurdu ve yatırımcılar milyarlarca dolar para kaybı yaşadı.

Her ne kadar bazı yatırımcılar büyük bir geri dönüş beklentisiyle yatırım yapmaya devam etmiş ise de Luna coin, Bitcoin'deki satış eğiliminin etkisiyle birlikte son 1.5 yılın dibini görmüştü. Bu süreçte, ABD enflasyon verilerinden en çok etkilenen Terra LUNA olmuş; büyük zararlara uğrayan yatırımcılar hayal kırıklığına uğramıştı. Luna'nın düşmesiyle birlikte yapılan

manüpülasyon da, tokenın sıfırı görmesine neden oldu.

Dünyanın en büyük kripto para borsası Binance'in sağladığı veriler LUNA için pek de parlak olmayan bir gelecek ortaya koyuyor. Kripto para borsası altcoin'in 2023'ü ortalama 1,28 dolardan kapatmasını beklerken; 2024, 2025 ve 2026 için ortaya koyduğu fiyat öngörülerini sırasıyla 1,35 dolar, 1,42 dolar ve 1,49 dolar civarlarında.

Yazımızdan çıkaracağımız özet ise; büyük yatırımlar, vaatler ve hevesler ile yola çıkılan kripto piyasasındaki kontrollü veya kontrolsüz yanlış hamlelerin tokenların hassas dinamiğini bir gün içerisinde bile yerle bir edebileceği noktasında toplanmakta. Kripto varlıkların geleceği hakkında çok fazla görüş olmakla birlikte; yatırım yapılacak coinin dinamiği, stabilitesi, vaatleri ve blockcahin ile şifreli sözleşmenizin güvenilirliği önemle dikkate alınması büyük fark yaratacaktır.

KAYNAKÇA:

- <https://www.cnnturk.com/ekonomi/terra-ve-luna-cokusu-binlerce-bitcoine-ne-oldu?page=4>
- <https://www.haberturk.com/kripto-piyasalarinda-luna-coin-depremi-luna-coin-yakimi-olacak-mi-yukselecek-mi-terra-luna-coin-ne-kadar-kac-dolar-ve-kac-tl-terra-20-nedir-ne-kadar-3458497-ekonomi>

- <https://www.gazetevatan.com/ekonomi/luna-coin-batti-mi-luna-coinde-son-durum-ne-luna-eski-gunlere-donebilecek-mi-2040885>
- <https://shiftdelete.net/coin-yakimi-nedir>
- <https://coin-turk.com/binance-terra-luna-coin-yorum-luna-coin-ne-olur>

SİBER ISRARLI TAKİP SUÇU (CYBERSTALKING)

Av. HİLAL KARAKAŞ EKER

12 Mayıs 2022 tarihinde 7406 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Türk Ceza Kanunu'nda münhasır bir suç tipi olarak düzenlenen ısrarlı takip suçu ile alakalı genel bir bilgilendirme yapmıştım. İlgili yazıya buradan ulaşabilirsiniz. Bu yazıda, siber ısrarlı takip suçunun (cyberstalking) kendine özgü özellikleri göz önünde bulundurularak, TCK. 123/A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip suçundan ayrı olarak ele alınması, ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmesi gerektiği, hiç olmazsa ısrarlı takip suçunun bilişim sistemleri kullanılmak suretiyle işlenmesi durumunda oluşan suçun temel şekline ilave edilen ve cezanın arttırılmasını gerektiren nitelikli hal kapsamına alınması gerektiği anlatılacaktır.

Hayatımızın her alanına dahil olan teknolojinin bilgi edinmede sağladığı kolaylık, hızlı ve etkili iletişim, zaman ve maliyet tasarrufu gibi avantajlarının yanında, dolandırıcılık, veri ihlalleri, siber terörizm, yasa dışı eylemleri gerçekleştirmede sağladığı kolaylıklar gibi dezavantajları da vardır. Bu dezavantajlardan biri de siber ısrarlı takiptir.

Siber ısrarlı takibin kabul edilen evrensel bir tanımı olmamakla birlikte, internet, e-mail, anlık mesajlaşma gibi bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak siber

ortamda¹ gerçekleştirilen ısrarlı takip eylemlerini tanımladığını söyleyebiliriz. Bu noktada kısaca TCK 123/A maddesinde düzenlenen ısrarlı takip tanımından bahsetmekte yarar var. İsrarlı takip; ısrarlı bir şekilde, fiziken takip etmek veya haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışarak, bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olunmasıdır. Kanun tanımından da görüldüğü üzere, kanun koyucu ısrarlı takip suçunu düzenlerken, bilişim sistemleri kullanılarak temas kurmaya çalışma eylemini de suçun temel unsurlarına dahil etmiştir. Fakat niteliği gereği siber ısrarlı takibin, ısrarlı takip fiilinden ayrı değerlendirilmesi ve düzenlenmesi gerekir.

Siber ısrarlı takipte fail özellikle internetin sağladığı gizlilik ve anonimlikten yararlanmaktadır. Fail mağduru evin ya da okulun önünde beklediğinde, 3. Kişiler aracılığıyla temas kurmaya çalıştığında, kimliği belirlidir. Fakat, kimlik gizliliğini sağladığında bu suç işlemek çok daha kolay olacaktır. Bunun yanında, internet ve bilişim sistemleri üzerinde paylaşılan kişisel

¹ Dünya ve uzaya yayılmış durumda olan bilişim sistemlerinin ve ağlarının bulunduğu alana siber ortam denir.

verilerin ne kadar fazla olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Suçun faili mağdur hakkındaki kişisel ve özel verilere bir tıkla kolayca ulaşabilmektedir. Bunlara ek olarak, fail mağdurun arkadaşlarına, meslektaşlarına veya akrabalarına söylentiler yayarak mağdur üzerinde ciddi huzursuzluk oluşturmaya çalışabilir. Telefon görüşmeleri, yazı, afiş ya da sözlü iletişim gibi yöntemler kullanıldığında verilen huzursuzluğun ve zararın boyutu nispeten sınırlı olabilir. Bilişim sistemleri kullanıldığında, siber ortamlarda ise bu bilgi binlerce hatta milyonlarca kişiye kolayca yayılabilir. Ayrıca bu paylaşımlar indekslenebilir, arşivlenerek yıllarca erişime açık halde kalmaya devam edebilir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bilişim suçlarının ayrı bir bölüm altında düzenlenmesinin yanında, kanunda yer alan farklı suç tipleri için cezanın arttırılmasına sebep olan nitelikli haller düzenlenmiştir. Örneğin, hırsızlık suçunda verilecek ceza bir yıldan üç yıla kadar düzenlenmişken, bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık suçunun işlenmesi halinde beş yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bunun gibi, bilişim sistemlerinin araç

olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçu, nitelikli dolandırıcılık olarak düzenlenmiş ve suçun temel haline göre daha fazla ceza verilmesini gerektirmektedir. Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçunun nitelikli hali de bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle suçun işlenmesidir. Bilişim sistemlerinin güvenle kullanılması, hızlı ve kolayca birçok kişiye ulaşılması gibi faydaları sebebiyle suçların işlenmesinde faile kolaylık sağlamaktadır ve bu nedenle nitelikli hal olarak sayılmıştır. Bilişim sistemlerinin kullanılması ile suçun işlenişi kolaylaşmakta, suçun etkisi ve haksızlığın içeriği artmaktadır. Bu sebeplerle cezayı ağırlaştıran nitelikli hal olarak TCK'da düzenlenmiştir.

Günümüzde teknolojinin kullanım alanının genişliği göz önüne alındığında, ısrarlı takip suçu açısından bu suçun bilişim sistemleri aracılığıyla gerçekleştirilmesi ihtimali de bir hayli artmıştır. Belirttiğimiz gibi suçun işlenmesinde sağladığı kolaylık, mağdurun uğrayabileceği zararın ölçüsü dikkate alınarak, siber ısrarlı takip suçu kanunda münhasır düzenlenmeli ya da ısrarlı takip suçunu düzenleyen 123/A maddesinde yapılan tanımda düzenleme yapılarak, bilişim sistemlerini kullanarak temas kurmaya çalışmak fiili maddenin 2. Fıkrasında düzenlenen nitelikli hal kapsamına alınmalıdır.

KAYNAKLAR:

[What is cyberstalking and how to prevent it? \(techtarget.com\)](#)

[\(PDF\) Cyberstalking \(researchgate.net\)](#)

<https://www.researchgate.net/publication/284807346> Online harassment Towards a definition of cyberstalking<https://www.researchgate.net/publication/319876411> İsrarlı Takibin Yeni Hali Siber Stalking New form of stalking Cyber stalking

<https://www.researchgate.net/publication/284807346> Online harassment Towards a definition of cyberstalking

<https://www.sanayinindijitaldonusumu.com/siber-guvenlik-nedir/#:~:text=D%C3%BCnya%20ve%20uza%20yay%C4%B1m%C4%B1%C5%9F%20durumda,verileri%20k%C3%B6t%C3%BC%20ama%C3%A7l%C4%B1%20sald%C4%B1r%C4%B1lardan%20korumaktad%C4%B1r.>

YAPAY ZEKANIN CEZAI SORUMLULUĞU

STJ.AV. ELİF ŞUARA GÜNGÖR

Hastalıkları teşhis etmede, problem çözmede bizden çok daha iyiler. Dünya şampiyonlarını satrançta rahatlıkla yendiler. Strateji oyunlarında onlara karşı pek bir şansımız kalmadı. (ERDEM ÜNAL, Bilim ve teknik 2018 :1)

Yapay zeka ,bir bilgisayarın veya bir bilgisayar hakimiyetindeki bir robotun ,insanoğlunun yerine getirebileceği potansiyelde faaliyetleri yerine getirme yeteneğine sahip akıllı sistemdir. Bilgisayarın insan gibi düşünmesini sağlayarak bizlere rasyonel olanı sunmaktadır. İngilizce *artificial intelligence* ,akromini tanımı olan AL sözcüğü de sıklıkla kullanılmaktadır.

Yapay zekâ çok sayıda alt alanı kapsayan bir kavramdır. Bu alt alanlar, öğrenme, planlama, temsil, akıl yürütme ve algılama gibi genel alanlardan satranç ve go oyunu, matematiksel teoremleri ispatlama, şiir yazma, otonom araba kullanma ve hastalıkları teşhis etme gibi belirli alanlara kadar uzanır. Yapay zekâ, yapay zekânın evrensel bir alan olarak kabul edilebileceğini kanıtlayabilen hemen hemen her entelektüel iş için uygun görülmektedir.

Yapay zeka bir bilgisayarda depolanmış bir varlık gibi düşünülmektedir fakat bugün biliyoruz ki yapay zeka bunun ötesinde yeni bir teknolojik varlıktır. Peki biz yapay zeka olarak tanımladığımız bu yeni teknolojik varlığı ne kadar tanıyoruz? Metropolis isimli filmde beyaz perdede onları ilk kez görmedik mi? Peki filmlerdeki kadar cana yakın,

insani duyguları gelişmiş varlıklar olarak tanımlayabiliyor muyuz onları? Yoksa bir tehdit olarak mu tanımlıyoruz onları? Peki ya tehditseler yasal düzenlemeler ışığında hukuki güvenliğimizi onlara karşı sağlamamız gerekmez mi? Tüm bunlar ışığında önce yapay zekanın tanımı ve türlerini devamında yapay zekanın tarihsel gelişimini, yapay zekanın kamusal politikalarını ve ülkemizde nasıl kamusal politika izlenmesi gerektiğini ve elbette doktrinde yapay zekanın haksız fiil ve sözleşmeden doğan hukuki sorumluluğunu incelendikten sonra sonuç bölümünde yapay zekanın cezai sorumluluğunu tartışacağız.

Yapay Zeka Tanımı :

İnsan benzeri bilişsel işlevleri yerine getiren makineler ve tanımlı hedefler kümesi için gerçek veya sanal ortamları etkileyen tahminler, öneriler veya kararlar verebilen makine tabanlı bir sistem. OECD (2019: 6)

Yapay zeka; bilgisayar sistemiyle oluşturulan robotların tıpkı bir insan gibi düşünmesini ve onun gibi hareket etmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir teknolojidir.

Say'a göre yapay zeka, "doğal sistemlerin yapabildiği (zekice olsun veya olmasın) her bilişsel etkinliği (gerekirse bedenleri olan) yapay sistemlere, daha da yüksek başarımlar düzeylerinde nasıl yaptırabileceğimizi inceleyen bilim dalıdır" (Say, 2018: 83)

1.Yapay Zeka Türleri :

a. Algılayan Yapay Zeka :

- Navigasyon Sistemleri
- Yazılı ve Sesli Komut Sistemleri
- Chat Botları
- Dil Çevirisi
- Görüntü tanımlama
- Entegre Sistemler
- Sürücüsüz Araçlar

b. Düşünen Yapay Zeka :

- Makine Öğrenimi
- Muhakeme Kabiliyeti
- Optimum Karar Alma Sistemleri
- Planlama ve Analiz

c. Hareket Eden Yapay Zeka :

- Robotik Otomasyon
- Ortak çalışmaya dayalı sistemler
- Makinalar arası iletişim
- Makine Tercümesi

(PwC, 2018: 7)

Avrupa Birliği Parlamentosu raporunda, yapay zekânın ekonomik büyümeyi üç şekilde yönlendireceği düşünülmektedir (Szczepański, 2019);

1. İşgücüyle ilgili daha verimli zaman yönetimi sağlayan yenilikçi

teknolojiler sayesinde işgücü verimliliğinde %40'a kadar güçlü bir artış sağlanacaktır.

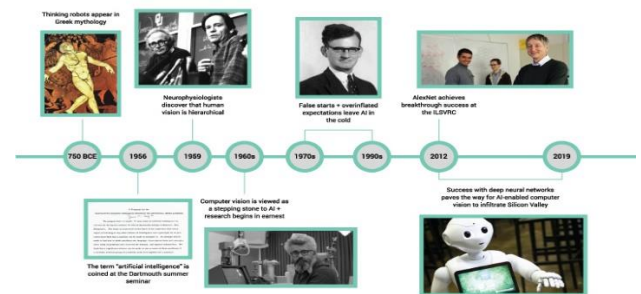
2. Akıllı otomasyon olarak tanımlanan sorunları çözme ve kendi kendine öğrenme yeteneğine sahip yeni bir sanal işgücü ortaya çıkacaktır.

3. Yapay zekânın ortaya koyacağı yenilikler ile farklı sektörlerde yeni gelir kaynakları oluşacaktır.

Bu noktada artık yapay zekanın teorik alandan küresel alana evrimleşme serüvenine gözlerimizle şahit oluyoruz.

Yapay Zekanın Tarihsel Gelişimi :

İnsanoğlu gündelik yahutta teknik anlamda işlerini yapmak için her zaman kolay yolu aramaktadır. Bu kolay yol arayışı bizleri bugün yapay zekayla tanıştırmıştır. Günümüzde gündelik hayattaki kullanımlardan, kullanıcı davranışlarından elde edilen veriler ve sonucunda istatistikler endüstriyel çözümlerin de hızla gelişmesine katkı sağladı.20.yüzyılın ilk yarısında, bilim kurgu yapay akıllı robotların konsepti ile dünyayı alıstırdılar. Oz Büyücüsü'nden "kalpsiz" Teneke adamlar başladı ve Metropolis'te Maria'nın kimliğine bürünen insansı robotla devam etti.

İlk olarak Leibniz 25 yaşındayken dört aritmetik işlemin dördünü de yapabilecek bir makine geliştirmişti. "En basit kişinin bile makine kullanarak kesinlikle yapabileceği hesaplar için mükemmel insanların saatlerce köleler gibi uğraşmasına değmez" diyordu (Leibniz: Aktaran: Say 2018: 16). 1673'te makinesini Londra'daki Kraliyet Akademisi'ne sundu ve bu başarısı sayesinde Akademi üyeliğine kabul edildi. Daha sonra "calculus ratiocinator" adını verdiği düşünen bir makine sistemi oluşturdu.

1950'lere gelindiğinde, zihinlerinde kültürel olarak asimile edilmiş yapay zeka (veya AI) kavramına sahip bir nesil bilim adamı, matematikçi ve, filozof vardı. Böyle bir kişi, yapay zekanın matematiksel olasılığını araştıran genç bir İngiliz bilge olan Alan Turing'di.

Alan Turing, Leibniz gibi bilim çalışmalarının dışında farklı işler de yaptı, ama kendisini daha çok bilime adamıştı. Bilgisayarın temelini atan ilk isim olarak biliniyordu. 1950'de bir felsefe dergisi olan Mind'in (Zihin) 236. sayısında "Hesaplama makineleri ve zeka" adlı makalesi yayımlanmıştır.

1955'te ABD'de John McCarthy, Claude Shannon, Ray Solomonoff, Nathaniel Rochester ve Marvin Minsky Rockefeller Vakfı'na bir resmi başvuru yazısı sundular. "Yapay zeka" ismi ilk kez bu metinde geçti. 1943 yılında McCulloch ve Pitts "Beynin Mantıksal Devre Modelini" yaptılar. 1952 ve 1969 yılları arasında IBM satranç oynayabilen ilk programı yazdı. 1965 yılında Joseph Weizenbaum Eliza'yı geliştirdi, her hangi bir konu

üzerindeki İngilizce diyaloglarla ilgilenen ilgi çekici bir programdı. 1980 yılında yapay zeka bir endüstri haline geldi. 1986 yılında yapay sinir ağları gündeme geldi. 1987 yılında yapay zeka bilim haline geldi. 1997 yılında Deep Blue Garry Kasparov adındaki Rus satranç ustasını yendi. 1998 yılında internetin yaygınlaşması ile yapay zeka tabanlı bir çok program geniş kitlelere ulaştı (<https://medium.com/türkiye/yapay-zekanın-tarihçesi-ve-gelişim-süreci-b4c73deb01d>).

Yapay Zekayla İlgili Kamu Politikası:

"Yapay Zekanın kendi potansiyelini gerçekleştirmesine izin vermek için hükümetlerin yapay zeka inavasyonunu teşvik eden ve aynı zamanda istenmeyen toplumsal sonuçları da hafifleten bir kamu politikası oluşturması gerekmektedir. " (2017, Intel Şirketi)

Kamu yönetiminin ilgili birimlerinde ve kamu politikalarının belirlenmesi süresinde; karar alma süreci ve hizmet sunumunda, yapay zekâ destekli uzman sistemler kullanılmaktadır (Önder & Saygılı, 2018)

ABD ve Çin başta olmak üzere birçok ulusal devlet yapay zeka stratejileri geliştirmektedir. Yapay zeka alanında kamusal politikalar her ne kadar hızla uygulanmaya başlasa da ulusal arenada hala eksiktir. Bu noktada yapay zekayla alakalı yasal düzenlemelerinde oldukça eksik olduğunu görmekteyiz.

Politika yapıcılarının yanı sıra özel sektöre de meydan okumaya devam eden üç endişe vardır:

gizlilik, siber güvenlik ve sorumluluk (Bughin vd., 2016).

Kapitalist şirketler yapay zeka sistemlerini veri olarak adlandırmaktadırlar. . Veri setleri eğitilerek yapay zeka sistemi oluşturulmaktadır. Bu noktada ulusal devletleri yapay zekayla alakalı birtakım yasal düzenlemelere ve kamu politikaları hazırlamaya teşvik eden şey güvenli bir yapay zeka sistemi oluşturmaktır. Güvenli bir yapay zeka sistemiye ancak doğru veriler ışığında oluşturulacaktır. . Tüm bu doğru veri setlerini elde etmek, bazı şirketlerin karşılayamayacağı çok uzun zaman ve kaynaklar gerektirebilir. Bizleri tehdit eden yanlış veriler ve doğru olmayan sahte kodlamalar .

Bilgisayar korsanlarının, kötü amaçlı yazılımlarını test etmek ve potansiyel olarak yapay zekâdan korunaklı hale getirmek için yapay zekâyı kendi sistemlerini güçlendirmek ve geliştirmek için de kullanabilir ve yasal olmayan faaliyet alanlarını genişletebilirler (Laurence,2019).

Peki ya veri kalitesi?

Veri kalitesi her geçen gün artıyor. Biz buna bir tür gelişim adını verebiliriz. Önce internetin hayat buldu daha sonra internet ,mobil internet oldu . Mobil internet sayesinde birçok uygulamalar telefonumuzda kolayca yer edindi . Aslında şunu çıkaratabiliriz veri kalitesi arttıkça ,veriler çeşitleniyor ve değişiyor . Ağ büyüyor. Aynı zamanda korunması gereken bir veri kitlesi oluşuyor.Günümüzde bu veri kitlesinin çoğunu Google, Twitter, Instagram ve Facebook

oluşturuyor. Bu şirketlerin varlığını sürdürmesi için bir kaynağa ihtiyacı var.Kaynak elbette bugüne kadar ki oluşturulmuş genel veriler ve bizim onlara sunduğumuz kişisel veriler . Bu veriler, makine öğrenimi ve yapay zekâ ile birleştiğinde, bu şirketlere bireylerin profillerini çıkarmak için benzeri görülmemiş bir kapasite sunmaktadır. Buradan çıkan sonuç, kişisel gizliliğin tamamen kaybolmuş olmasıdır. Avrupa Birliği, bireylerin kişisel verilerini daha iyi kontrol etmelerini sağlamak için tasarlanmış Genel Veri Koruma Yönetmeliği ile cesur bir adım atmıştır.

Piyasa değerine sahip oldukları için verilerin birer varlık olduğu bilinmeli ve bu şekilde değerlendirilmelidir. Fakat fiziksel varlıkların aksine veriler farklıdır. Sınırsız sayıda kopyaları olabilir. Önümüzdeki on yıl sadece bu verilere kimin sahip olduğu ve onlar üzerinde birey olarak hangi haklara sahip olduğumuzla ilgili değil, aynı zamanda verilerle temel ilişkimizin bağlantılı olduğu birçok sorunla karşılaşacağımız öngörülmektedir (Agarwal, 2018: 920-921).

Yapay zekâ gibi teknolojilerin bugünkü yaşamımıza entegre olabilmesi için kontrollü bir geçişe ihtiyaç duyulmuştur. Yapay zekâ kullanımında mahremiyet konusunda oluşabilecek endişeleri gidermek için belirlenen yapay zekâ ilkeleri şu şekildedir ;

- İnsan Merkezli,
- Adil,
- Toplumsal Refahı Artırıcı,
- Şeffaf,

- Güvenilir,
- Hesap Verebilir,
- Veriden Değer Üreten
- Ulusal ve Etik Değerlere Bağlı (Dr.Ali Taha Koç)

Yapay zekayla alakalı ulusal devletlerde kamusal çalışmalar hızla ilerlerken Türkiye 'de de TC Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi aracılığıyla yapay zeka stratejileri geliştirilmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi çatısı altında Türkiye'de farklı kurumlar altında ayrı ayrı sürdürülen dijital dönüşüm (e-Devlet), siber güvenlik, milli teknolojiler, büyük veri ve yapay zekâ ile ilgili çalışmaların tek çatı altında toplanması hedefiyle önemli adımlar atılmıştır (T.C Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ,2020)

Bunların yanında yapay zekâ ve büyük veri ile ilgili yenilikleri takip etmek ve çalışmalar yapması üzerine Büyük Veri ve Yapay Zekâ Uygulamaları Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

Türkiye Büyük Veri ve Yapay Zekâ Uygulamaları Dairesi Başkanlığı aracılığı ile kamuda büyük veri ve yapay zekâ uygulamalarının etkin olarak kullanımını sağlamayı, büyük veri analitiği, güvenliği ve mahremiyeti çalışmalarını yürütmeyi, kurumlar arası işbirliğini geliştirmek ve kamuda veriye dayalı etkin karar alma süreçlerini oluşturmak amacıyla kamu veri sözlüğü hazırlık çalışmalarını koordine etmeyi, ulusal Açık Veri Portalı'nı kurarak, kamu kurumlarının portala veri aktarımına ilişkin usul, esas ve standartları belirlemeyi

hedeflemektedir (T.C Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, 2020)

Sağlık Bakanlığından 'Yapay Zeka Enstitüsü'

Sağlık Bakanı Koca, "Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı bünyesinde geçtiğimiz hafta içinde yönetim kurulu toplandı ve Sağlık Veri Araştırmaları ve Yapay Zeka Uygulamaları Enstitüsü kuruldu." dedi. (AA Haber , 2019)

Bu şekilde sağlık alanında yapay zeka alt tabanlı, sağlık veri stratejisi oluşturulmuştur. Ülkemizde daha çok ekonomi, sağlık ve eğitim alanında yapay zeka stratejileri oluşturulmuştur. Veri güvenliği açısından aralarında en önemli uygulamalardan biri e- devlettir. E-Devlet vatandaşların özlük bilgilerini güvenli bir şekilde korumaktadır.

Yapay Zekanın Hukuki Statüsü

TMK 8 : Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.

Kanunumuza göre, kişi gerçek ve tüzel kişi olarak iki farklı grupta ele alınmıştır. Kişilik ise, hak ve borçlara sahip olabilme yanında, kendi eylemleriyle hak ve borç sahibi olabilme ehliyetini ve kişisel değer ile durumları da kapsayan geniş bir kavramdır. Hukuken kişi olarak kabul edilen varlıkların statüsünü, yani ehliyetlerini, kişisel değerlerini ve durumlarını içine alan bütüncül bir kavramdır. Dolayısıyla kişilik kavramının süjesi, gerçek ve tüzel kişi olmak üzere iki tür ayrımla ele alınmıştır. Buna göre kişi denildiğinde

ilk akla gelen varlık insanlar, yani gerçek kişilerdir.

İnsan , insan olarak doğduğu başka hiçbir şarta gerek olmaksızın hukuk sistemine göre hak ehliyetine sahiptir , hak ve borç altına girebilir.

Elbette gündelik yaşam tarzımız hasebiyle hak ve borç altına girebilen başka varlıklarda hayatıma girmiştir bundan dolayı başlı başına kişiliğe sahip, belirli bir amaca yönelmiş kişi veya mal toplulukları tüzel kişi adıyla TMK m. 50 çerçevesinde düzenlenmiştir.

Günümüzde insanların tek bir kişiyle ulaşamayacağı hedeflere , tüzel kişilik yoluyla ulaşılmaktadır. Elbette ki tüzel kişilerin hak ve borç edinimleri insanlara oranla daha dardır. İnsanlar cins,yaş,hısımlık gibi farklı haklara sahipken tüzel kişiler bu haklara sahip değildir fakat bu haklar dışında da insanlarla aynı ve hak ve borçlara sahiptir tüzel kişilikler.

Peki bir hukuki kişilik için olması gereken kriterler nelerdir?

Yapay zekalı varlıkların hukuki statüsü oldukça tartışmalıdır ve ülkemizde bununla ilgili herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Yapay zekalı varlıkların hukuki statülerinden önce insana eşdeğer bazı kriterleri taşıyıp taşımadığı önem arz etmektedir. Bazı kişisel kapasitelere uygun olup olmadığını inceleyeceğiz.

i.Çevresel Etkileşim, Karmaşık düşünme ve İletişim Kabiliyeti

Çevre ile etkileşim, kişilik kapasitesinin varlığı için önemli kabul edilmektedir. Herhangi bir çeşitte, kişiliğe namzet bir varlıktan

söz edebilmek için, çevreyle olan sınırlı etkileşim yeterli kabul edilmeyecek, çevre ile anlamlı bir etkileşim içerisinde olması beklenecektir. Çevreyle etkileşim çeşitli, çok yönlü ve gelişmiş olmalıdır. Çevreden gelen çok yönlü tepkilere uygun ve benzer komplekslikte uygun karşıt tepkiler vermelidir. Bunun için ise çevre ile iletişimi sonucunda, karşılaştığı bilgileri analiz edip uygun cevaplar sunmalıdır. Bu çerçevede kişiliği haiz varlık, hem rasyonel hem de deneyimlerden öğrenme kapasitesine sahip olmalıdır. Çevresel veri girişlerini alıp, anlamlandırarak şifreleri çözüp, zihinsel datalar yollamak suretiyle, karşıt tepkiler geliştirmelidir. Yapay zeka, kendisine söylenen herhangi bir ifade karşısında, söylenileni anlayıp, buradan çıkarım yapıp, karşılığında anlamlı bir cevap oluşturacak biçimde sözcükleri bir araya getirebilmelidir ki, iletişimden bahsedebilelim. İkinci olarak sosyal etkileşim içerisinde, bazı kabiliyetler bakımından bir insan kadar iyi olması, hatta daha iyi olması yetmez. İnsana özgü olan asgari sosyal yetenekler bakımından da, gelişkin olması gerekir ki, anlayarak hareket ettiğini kabul edebilelim.

Yapay zeka, kendisine söylenen herhangi bir ifade karşısında, söylenileni anlayıp, buradan çıkarım yapıp, karşılığında anlamlı bir cevap oluşturacak biçimde sözcükleri bir araya getirebilmelidir ki, iletişimden bahsedebilelim. İkinci olarak sosyal etkileşim içerisinde, bazı kabiliyetler bakımından bir insan kadar iyi olması, hatta daha iyi olması yetmez

İnsana özgü olan asgari sosyal yetenekler bakımından da, gelişkin olması gerekir ki, anlayarak hareket ettiğini kabul edebilelim.

yapay zekaların, bir insan gibi davranıp davranmadığını somut bir biçimde ölçebilmek adına Allen Turing "Turing Testini" öne sürmüştür. Bu testte bir bilgisayarın insan gibi davranabilmesinin tanımı yapılmıştır. Test şu şekilde işlemektedir. Bir duvarın arkasında iki bilgisayar ve bilgisayarlardan birisinin klavyesinde yazı yazan bir insan, diğerinde ise bir yazılım vardır. Buna göre testi yapan kişi, aldığı ve yazdığı sorulardan karşıdaki kişinin insan mı olduğunu fark edebilecek midir? Söz konusu testin uygulaması neticesinde nihayet insandan ayırt edilememiş bir yapay zeka ile karşılaşmak mümkün olmuştur.

ii. Hayat Amacını ve Planlarını Gerçekleştirebilecek Nitelikte Kişisel Kabiliyet ve Bilinç düzeyi

Türcülük yaklaşımının bir sonucu olarak, insanlar hayvanlardan, sadece düşünce ve iletişimde karmaşıklık kabiliyeti ile değil, ayrıca bilinç unsuru ile de ayırt edilebilir. Fakat bilinç unsurunun doğası ve orijini net bir biçimde bilinemediği için, kişiliğin belirlenmesinde yeterli bir kriter olmadığı düşünülmektedir⁴¹. Zira bilinç unsurunun var olmasına rağmen kişi statüsünün tanınmadığı veya sınırlı tanındığı hallerin yanı sıra; bilince sahip olmayan kişilere (komadaki kişiler) ya da bilinçten bahsedemeyeceğimiz tüzel kişilerin kişi sayılması durumları çelişkiye sebep olmaktadır.

Bilinç unsurunun önemi, kişilik statüsünün belirlenmesi bakımından kişinin bilinçli bir biçimde hayat planlamasını yapması ve buna ilişkin çaba sarfetmesi açısından incelenmelidir. Başka bir ifadeyle kişilik statüsünün belirlenmesi için kişinin benlik bilinci içinde kimliğini saptayan bir varlık olması değil, ayrıca hayatına yönelik planları tasarlayan bir süje olmasını gerekli kılar.

iii. Toplumda Yaşama Kabiliyeti

Kişilik sahibi olan otonom bir kişinin toplum içerisinde, karşılıklı menfaatleri çatışan bireyler içerisinde, onların menfaatlerini gözetebilecek ve aynı zamanda kendi menfaatlerini de koruyabilecek yetiye sahip olması gerekir. İnsanlar gibi bir kişiliğe sahip olabilecek yapay zeka varlıklar da toplumun bir parçası olmalıdır. Toplumdan izole olmuş bir insan veya otonom varlıklar için başka kişilerle iletişim olmayacağı için, karşılıklı haklar ve özgürlükler arasında denge kurmaya da ihtiyaç yoktur. Bu bakış açısıyla tam tersi biçimde toplumun parçası olan kişi ise, sorumlu davranmalıdır. Bilinçli bir varlığın sorumluluğu, kişiliğin kapsam ve doğasının nasıl tanımlandığıyla doğrudan ilintilidir. Yapay zeka varlığına kişilik atfedilecek ise, toplumun diğer kişileri ile olan ilişkileri sonucunda oluşabilecek ihlallerden kaçınılmalı, onların haklarına saygı duymalıdır. Burada en önemli husus, bu menfaat dengesini kurabilecek bilinç seviyesine erişebilmesidir. Zira ahlaksal bir özne, yalnızca kendi çıkarlarını değil, başkalarının

çıkarlarını da düşünerek hareket eden bir bireydir.

Görüldüğü gibi yapay zekanın hukuki olarak bir kişilik olması için önce insani birtakım kabiliyetlere sahip olması gerekmektedir. Hukuki kişi olarak yapay zeka hangi kategorilerde değerlendirilmelidir ? Doktrinde yapay zekanın hukuki statü olarak kişi, tüzel kişi ve elektronik kişilik olarak görülmektedir.

Kişi olarak Yapay Zeka :

Eşitlik ilkesince değerlendirilmektedir. İnsanlara özgü niteliklere sahip olduğu ölçüde kişi olarak kabul edilmelidir.

Tüzel Kişilik Olarak Yapay Zeka :

Otonom ve bilişsel olan yapay zeka gerçek kişi olarak atfedilemezse de tüzel kişi olarak atfedilmesi de gündeme gelmiştir.

ii. Elektronik Kişilik Önerisi Avrupa Parlamentosu'nun 27. Ocak 2017 tarihli raporunda yapay zekalara kişilik verilmesi açısından bir dizi öneri ve tavsiyeler yayınlanmıştır.

Burada belki de en dikkat çekici olan öneri, gerçek kişi ve tüzel kişi dışında, yeni bir tür olan **elektronik kişiliğin verilmesi düşüncesidir**. Bu bağlamda rapor yapay zeka varlığına yönelik kişilik statüsünü öneren ilk resmi belgedir. Aslında elektronik kişilik önerisi de yapay zeka varlıklarının sui generis durumlarına uygun bir öneridir. Zira en azından şimdilik insanın yasal statüsüne sahip olamayacağını, ifade eden rapor, bir alternatif olarak elektronik kişiliğin kabul edilebileceğini belirtiyor. Aynı şekilde yapay zeka varlıkları bir eşya

olarak kabul etmek de mümkün görünmüyor. Yapay zeka, bir kimsenin eşyası olmaktan ziyade, hak sahibi olabilen ve borç altına girebilen, belki de vergi mükellefi olabilen bir kişidir.

Değerlendirme :

Özetle yapay zeka varlıklar için sorumluluk, hak ve fiil ehliyetlerinin, kendine özgü biçimde belirlendiği bir hukuki statünün kabul edilmesi gereklidir. Bu gereklilik yapay zekanın yeteneklerinin giderek artması sonucunda, karar alma özerkliğinin artması ve artık üreticisi ya da eşya olarak ele alındığında sahibine bu kararların yükletilemeyeceği haller düşünüldüğünde açıkça görülmektedir. Dolayısıyla ortaya çıkabilecek hukuki sorunları kanaatimizce yapay zekayı eşya ya da köle olarak kabul ederek çözemeyeceğimize inanmaktayız. Bununla birlikte kişilik statüsüne yönelik önerilen görüşlere baktığımızda ise, önerilen görüşlerin açık kısmının, kişiliğin ne tür bir kapsamda verileceğinin ve bir sorumluluk yüklenecek ise, bu sorumluluğun yapay zekaya nasıl yansıtılacağına belirsiz olması olarak değerlendirebiliriz. "Elektronik kişilik" önerisi bu açıdan, diğer görüşlere nazaran daha somut önerileri kapsamaktadır. Ancak yine de tam anlamıyla ihtiyacı karşılayacak hukuki zeminin sağlanması, milli hukuk düzenlemelerinde yapay zekaya ilişkin kanunlaştırma hareketlerinin başlaması ve henüz bebek sayılabilecek bu hukuk branşının uygulamalar neticesinde aksayan yönlerinin görülmesiyle mümkündür.

Bu sebeple her bir tartışmanın bu yolda kat edilebilecek önemli adımları sağladığını kabul ederek, yapılacak hukuki düzenlemelerin, karşımıza çıkacak sorunları çözüme kavuşturabilmesi için, teknolojik gelişmelere uygun biçimde gelişimini sürdürebilmesi gerektiğini savunuyoruz.(Seda Kara Kılıçarslan)

Yapay Zekanın Hukuki Sorumluluğu:

Yapay zekayı hukuki bir kişi olarak kabul edersek daha doğrusu hukuki statüsünün varlığından, bu doğrultuda sözleşmeye dayalı sorumluluk ve sözleşme dışı sorumluluk kapsamında değerlendirilebilir.

Sözleşmeye dayalı sorumlulukta, davacı zarar görene ispat kolaylığı sağlanmaktayken, kusura dayanan haksız fiil sorumluluğunda, davalının kusurlu olduğunun davacı tarafından ispat edilmesi gerekir. Zamanaşımı bakımından da incelediğimizde sözleşmeye dayalı sorumlulukta alacak muaccel olduğu tarihten itibaren 10 yıllık süre sonunda zamanaşımına uğrarken, haksız fiil sorumluluğunda zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren 2 yıl ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren 10 yılda zamanaşımına uğramaktadır.

Bununla birlikte sözleşmenin gereği gibi veya hiç ifa edilmemesi halinde zarar gören saf ekonomik zararları da dâhil olmak üzere tüm müspet zararlarının tazmin edilmesini (fiilli

zarar ve yoksun kalınan kar) talep edebileceken, haksız fiil sorumluluğunda sadece mutlak haklarının ihlali nedeniyle uğradığı zarar ile kanun hükmüyle korunan saf ekonomik zararlarının tazmini talep edebilecektir. Bu şekilde değerlendirildiğinde yapay zekanın hukuki olarak sorumlu olması düşünülebilecektir. Hukuki güvenliği sağlamak adına yapay zekanın hukuki olarak sorumlu olabileceğiyle alakalı yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Yapay Zekanın Cezai Sorumluluğu:

Otonom hareket eden yapay zekânın gerçekleştirdiği eylemlerden kimlerin hukuken sorumlu tutulacağı, hatta insan seviyesinde özerklik kazanmış yapay zekâlara hukuksal sorumluluk yanında, ceza sorumluluğu tanınıp tanımayacağı, çağımızda artık irdelenmesi gereken konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ceza sorumluluğu; Fiillerin hukuki anlam ve sonuçlarını anlama, algılama ve farkında olma sorumluluğudur. Bu fiiller bir suçu meydana getiriyorsa bir ceza sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Suç olarak kabul edilen fiillerin işlenmesindeki hukuka uygunluk nedenleri ve koşullar sebebiyle ceza sorumluluğu ortadan kalkacak ya da ceza sorumluluğu azalacaktır.

Türk hukukunda gerçek kişilerin cezai sorumluluğu tartışmasız birtakım kısıtlamalar ve özel durumlar dahilinde mümkünken,

tüzel kişilerin cezai sorumluluğu tartışmalıdır. Yapay zekalı varlıklar içinde bununla alakalı hiçbir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Burada önemli olan yapay zekalı varlıkların kınanabilirliği olacaktır. Otonom olarak hareket eden bu varlıkların çocuk ya da hayvanlar gibi değerlendirilmesi de pek olası gözüküyor. Yapay zekalı varlıklara kusur atfedersek onları cezalandırabiliriz fakat o zamanda cezaların şahsiliği ilkesi bir problem olarak karşımıza çıkabilecektir. Bunların yanında yapay zekaya kusur atfediyor olsak, onu bir nevi kişi olarak görüp cezalandırsak bu sefer bizim de onlara karşı yaptığımız hukuka aykırı fiillerin cezalandırılması gerekir.

Klasik ceza hukuku bağlamında değerlendirirsek iradi davranışların cezalandırılması gerekir fakat robotların davranışlarını iradi olarak kabul edemez isek yapay zekalı varlıkları cezalandıramamış oluruz. Robotları oluşturan onlara yazılım yükleyen yazılımcıların sorumluluğunun doğması ise daha olasıdır fakat birçok yazılımcının öngöremeyeceği tarzda korsancılık ve donanım suçları hasebiyle onları da cezai olarak sorumlu tutmak adil olamayacaktır.

KAYNAKÇA:

<https://teknofesor.com/yapay-zekanin-tarihi-gelisimi/>